Forord

Administrasjonen i Sortland Kommune har fremmet politisk sak 21/1397 om nedlegging og privatisering av kommunale veier.
Men dagens økonomiske situasjon ser vi behovet for og fremme saken til ny vurdering og ønsker derfor retningslinjer for slike vurderinger fremmet på nytt.

I forslaget var innstillingen at veier skulle få et engangs vedlikehold med oppgrusing, høvling, grøfterensk og skogning der det var nødvendig for å oppnå en brukbar standard før nedlegging og overlevering til privat eierskap.

Formannskapets behandling i saken lyder:

FS - vedtak:

1. Saken sendes tilbake til kommunedirektør

2. Formannskapet ber kommunedirektør utarbeide retningslinjer for omklassifisering av kommunale veier. Deriblant skal høring være en del av retningslinjene.

Privatisering av kommunal vei.

Bakgrunn

Trang økonomi i kommunen har bidratt til at nødvendig veivedlikehold til dels har vært mangelfullt. Flere av veiene har gjennom flere år hatt ett stort etterslep på vedlikehold. En reduksjon i antall fastboende langs de aktuelle veiene gjør at kommunen må gjøre seg noen tanker om hvordan veiene skal driftes i fremtiden.

FRITIDSBOLIGER

Det er hytter og hus som benyttes som sekundærbolig eller fritidsboliger som blir mest berørt av en privatisering. Disse vil bli betegnet som brukere av veien. I Veilovens § 54 fastslås det at når privat vei blir brukt som felles adkomst for flere eiendommer, så plikter hver bruker å holde veien i forsvarlig og brukbar stand.

ALLMENN FERDSEL

Friluftsloven hjemler enkelte allemannsretter. Det vil si rettigheter som tilligger alle uten særlig rettsgrunnlag. Allemannsrettene omfatter blant annet ferdselsrett. I utmark kan som utgangspunkt enhver ferdes til fots, med sykkel eller ridende til hest så lenge det skjer hensynsfullt og med tilbørlig aktsomhet. I innmark er ferdselsretten noe mer begrenset: Men på vei eller sti kan man også i innmark som utgangspunkt ferdes hele året til fots, med sykkel eller ridende til hest. Allemannsretten omfatter som utgangspunkt ikke motorkjøretøy. Slik ferdsel kan eier av privat vei derfor forby med mindre annet er bestemt.

Lovverk

Veilovens bestemmelser kommer til anvendelse i forbindelse med nedlegging av kommunale veier. I veilovens §7 heter det seg at kommunen kan gjøre vedtak om at kommunal vei kan legges ned. Et vedtak om nedlegging av offentlig vei etter veglovens §7 blir ikke ansett som ett forvaltningsvedtak etter forvaltningsloven, men som ett politisk vedtak om at kommunen ikke lengre vil påta seg omkostninger og ansvaret med å holde veien åpen som offentlig vei. Dette innebærer at kommunens innbyggere som berøres av vedtaket ikke har rett på forhåndsvarsling eller klagerett. Prinsippene om forsvarlig saksbehandling fordrer allikevel at saken krever grundig behandling og at berørte parter har krav på å kunne øve innflytelse å legge fram sin sak. Det er ingen bindende føringer eller materielle krav til kommunens vedtak etter denne bestemmelsen. Det er heller ingen tekniske krav som må være oppfylt for veien før privatiseringsvedtaket.

Videre hjemler §8 at kommunen kan gjøre vedtak om at veien skal legges ut til bruk som privat vei med privat drift og vedlikeholdsansvar. Veglovens § 54 fastsetter bestemmelser om at eieren og brukerne av felles privat adkomstvei skal betale driftsutgifter i forhold til bruken. §55 fastslår at de som har plikter etter §54 skal utgjøre ett veilag.

Beskrivelse av veinettet

Det kommunale veinettet består av ca. 121 kilometer vei, ca. 8 kilometer gang og sykkelveg og 20 broer/kulvertbroer. Av totalen er det ca. 53 kilometer med grusvei.

Den desidert største kostnaden på veibudsjettet er drift av veier. Vedlikeholdet har vært under norm, noe som igjen fører til at veikapitalen/veistandarden svekkes. Det bemerkes også at driftskostnader kan variere mye som følge av klimatiske forhold fra år til år.

Vurdering

Nedlegging av kommunale veier vil sannsynligvis skape motstand blant brukerne av veien som følge av at tjenestetilbudet reduseres. I den forbindelse bør det legges opp til en mest mulig likebehandling jf. Andre veier i området med sammenliknbare funksjoner. Dersom veibudsjettet for årene som kommer skal holde, og man skal ha muligheter for vedlikehold som kan øke veikapitalen bør man se på en reduksjon av antall kilometer kommunal vei.

Ut ifra økonomiske hensyn er det relevant med en nedleggelse av adkomstveier og samleveier som ligger utenfor tettbebyggelse, har lav trafikkbelastning, betjener få eiendommer, ikke inngår i ett samfunnsnyttig transportnettverk eller Ikke skal dekke sterke allmenne brukerinteresser eller andre offentlige formål og virksomheter. Dersom grunneierne i området motsetter seg å drifte veien, skal saken avgjøres av Jordskifteretten, og det anbefales at kommunen bekoster en slik rettsprosess.

Før endelig vedtak fattes i saken anbefales det at saken legges ut til offentlig ettersyn/ høring i 6 uker slik at berørte får anledning til å uttale seg.

Veiene må være åpne for utrykningskjøretøy, post og renovasjon, hjemmehjelp og skoleskyss. Dette anses ikke som problematisk da dette er tjenester beboerne som benytter disse veiene har en åpenbar nytte av.

OMRÅDER INNENFOR OG UTENFOR SENTRUM:
Det differensierer i kriterier på områder innenfor og utenfor sentrum ettersom det vil være stor forskjell i startpris for en vedlikeholdskostnad av veger grunnet transport til og fra veistrekning.

Kriterier

UTENFOR SENTRUM

Følgende kriterier for veier utenfor sentrum for privatisering:

- Antall hjemmelshavere/fastboende (fritidseiendom) < 5
- Lengde > 500m
- Ikke i bruk til offentlige formål, herunder skole, kirke og nødvendig helsehjelp.
- Har lav trafikkbelastning
- Ikke inngår i en samfunnsnyttig transportnettverk
- Spesielle forhold, endret bruk eller adkomst.

INNENFOR SENTRUM

Følgende kriterier for veier utenfor sentrum for privatisering:

- Antall hjemmelshavere/fastboende (fritidseiendom) < 5
- Avstikkere fra hoved parsell til kommunal veg
- Mangler snuplass for kommunale driftskjøretøy
- Ansees som avkjørsel til boliger og ikke offentlig veg
- Inngår ikke i en samfunnsnyttig transportnettverk
- Spesielle forhold, endret bruk eller adkomst.

GRUNNLAG FOR ANTALL HJEMMELSHAVERE/FASTBOENDE:

Begrensing på antall hjemmelshavere/fastboende er satt på bakgrunn av flere veier som tidligere er opparbeidet i privat regi til eneboliger, hvor det i senere tid har blitt utbygget flere enheter/boliger ved utskilling av tomter uten at adkomsten har blitt oppgradert. Ofte er kvaliteten på veien slik at den ikke innfrir kommunalteknisk norm.

GRUNNLAG FOR VALG AV LENGDE UTENFOR SENTRUM:

Det er beregnet gjennomsnittlig kostnad for veivedlikehold på 200 000,- pr km kommunal veg. Valg av lengde på 500m som minstekrav for kommunal veg er satt på grunnlag av startkostnad er altfor høyt i forhold til lengde veg som skal vedlikeholdes.

Etablering av veilag

Når privat veg blir brukt som adkomst for flere eiendommer plikter hver eier, bruker, eller dem som har bruksrett å holde vegen i forsvarlig og brukende stand. Veiloven §55 fastslår at de som har plikter etter §54 skal utgjøre ett veilag. Veglaget skal møtes en gang i året eller etter nødvendig tidsrom. Det skal være flertall for avgjørelser som gjelder bruken og vedlikehold av vegen.

Veilaget kan for eksempel ta avgjørelse om:

- Sette av penger i fond for tiltak til utbedringer
- Ta opp lån
- Fremme søknad om rett til å kreve inn bompenger
- Gi vilkårsbundet vegrett til nye brukere av vegen
- Søke om vedtak om fartshinder, annen trafikkregulering og parkeringsregulering

Søknad om støtte til veilag

Det anbefales Sortland Kommune å opprette en støtteordning for private veilag som skal hindre et forfall av veier som privatiseres.

Forslag til støtteordning

Sortland Kommune bevilger ved budsjettbehandling et beløp til fordeling for private veier. Forslag til årlig tilskudd på 500.000, - med vedtak på føringer for hvem som kan søke tilskudd og hva søknaden skal inneholde.

Forutsetninger:

- Det må være etablert veilag/forening for veien.
- Veien skal være åpen for allmenn ferdsel
- Ordningen gjelder ikke for veier som allerede mottar støtte eller annen tilskudd fra Sortland Kommune. Gjelder også andre type ytelser fra Sortland Kommune.
- Det skal være minimum 1 fastboende og 3 fritidseiendommer.
- Det skal være tilgjengelig parkeringsareal for minimum 4 biler.

Søknaden skal inneholde:

- Beskrivelse av veien: Navn, lengde, antall husstander/fritidseiendommer.
- Andre forhold som veilaget/foreningen mener, er relevant for søknaden -

  Dokumentasjon fra veilag:

  - Navn og organisasjonsnr.
  - Avtaler, vilkår og vedtekter for veilaget
  - Medlemsregister (medlemmer kan ikke være del av flere veilag som søker om tilskudd)
  - Kontaktperson
- Kartgrunnlag som viser:
  - Parkeringsplasser for allmenheten ○ Boliger for fastboende ○

    Fritidseiendommer tilhørende vei

Økning av standard før overtakelse

Ved en privatisering av veier bør kommunen gjør nødvendig vedlikehold før privat overtakelse. Standarden på veier nevnt i dette dokumentet er under norm i forhold til hva man kan forvente av en vei i BK6 klasse. Lovverket stiller ingen krav til veiens kvalitet og kan avhendes til private uten videre vedlikehold, men en opprusting og høvling av veier, samt grøfte rensk anbefales slik at privatisering blir lettere å godta for ny veiholder

.